

nekaj drugih, katerih nočemo omalovaževati, ako jih ne omenjamo. Mi le mislimo s tem, da so za Jamo pravtako karakteristične kot te, četudi so ponekod nekoliko slabše od njih.

O Jamovi razstavi nimamo namena pisati tu obširneje (gl. »Slovenec«, 1. febr. 1931), ker nameravamo o njem spregovoriti o priliki v celoti. Naša kritika impresijonistične ere tudi pri tem mojstru ni prišla preko običajnih knjižnih, recimo že banalnih formulacij o impresijonistični umetnosti, nego se namesto tega take prilike kaj rade porabijo za to, da se z napol službenega mesta, ki bi moralo biti v teh stvareh nekoliko bolj med strujami in zlasti nad njimi (mislimo tu Narodno galerijo) berejo mladi, poimpresijonistični generaciji leviti o njenem neznanju v slikarskih zadevah in podobnem in se prav po nepotrebnem za take ekskurze — cui bono? — angažirajo naši impresijonistični mojstri (gl. »Jugoslovan«, 8. febr. 1931 o razstavi Matije Jame).

R. Ložar

GLASBA

Glasbeno življenje v Ljubljani l. 1930.

Koncertna bilanca kaže sicer precej dogodkov, vendar malo sodobne linije, orientacije in smiselnosti. Tudi občinstvo se čedalje manj zanima za glasbo, znak, da potreba po umetnosti pri njem peša. In vendar: vsak čas ima svoje potrebe po umetnosti, pa najsibo tak ali tak. Kje je potem vzrok vsemu temu medlenju? Nikakor si ne moremo drugače misliti, kakor da so ljudje stare umetnosti romantike in impresionizma naveličani, ker jim danes nič več ne pove in da nove umetnosti, našemu mišljenju primerne, glasbeniki ne pokažejo oziroma občinstva še niso zanjo vzgojili.

Čuli smo lani štiri simfonične koncerte. V marcu je dalo Orkestralno društvo Glasbene Matice pod vodstvom L. M. Škerjanca C. Franckovo simfonijo v d-molu, Lisztov klavirski koncert (I. Noč) z orkestrom in eno Škerjančevo skladbo. V aprilu je dala Glasbena Matica z opernim orkestrom pod vodstvom M. Poliča Štolcerjev ciklus Balkanofonija, pa Vycpalkovo kantato O poslednjih rečeh človeka.

Balkanofonija je v inozemstvu ena izmed najbolj proslulih jugoslovanskih modernejših skladb in kaže ciklus folklorno pobarvanih, večji del ritmičnih kosov v smislu čiste glasbe. Vycpalkova kantata je sicer že deset let stara, pa je napravila zelo sodoben vtis po svoji idealistični vsebini in linearno-polifonski formi. Ta skladba je bila ena izmed notranje najsodobnejših, kar smo jih lani v Ljubljani čuli. V novembru je dal isti izvajalni korpus violinski koncert Glazunova (K. Rupelj), Mahlerjeve otroške pesmi in Čajkovskega četrto simfonijo.

Instrumentalnih koncertov je bilo več. V februarju je N. r. železn. društvo »Sloga« priredilo sonatni večer z Beethovnom, Griegom in Dvořakom, v marcu prosvetni glasbeni večer z Goldmarkom, Jerajevo, Štolcerjem in Blochom, v novembru pa uspel večer Dufayevih skladb. »Sloga« se je lani lepo uvedla med faktorje, ki smotreno širijo glasbeno vzgojo pri nas. V maju je imela koncert Karmela Kosovelova z Brahmsom, Chopinom in Lisztom. V juniju smo čuli več produkcij konservatoristov. Na teh produkcijah čujemo leto za letom skoro vedno iste zvezde s skoro enakim šolskim programom, ki mu gre le za »tehniko« in ki smatra klasiko za »predšolo«, romantiko za »višji razred« in impresionizem za »višek«. Tole materialistično presojanje umetnosti ostane potem absolventom vse življenje v krvi in novopečeni umetnik z izpričevalom in odliko pade v živo kulturno življenje in njega kaos brez vsake življenjske in kulturne orientacije in počasi postane rokodelec brez duše in duha. Reformirati bo treba šolo umetnikov prav pošteno, predvsem ji je treba dopovedati, da je vzgoja umetnika najprej duhovna in potem šele materialna. V oktobru je koncertiral goslač Rupelj s Tartinijem, Mozartom, Bachom in novejšimi včasih precej salonskimi drobnarijami. Na Cerkvenem koncertu je msgr. Premrl igral Bacha, Martinija, Ravanella in Regerja, Novoviejskega in Gigouta. Med najpomembnejše dogodke spada lani koncert Druždanskega kvarteta, ki je dal Beethovna, Debussyja in Hindemitha; v decembru smo čuli španskega virtuozna Juana Manena s skladbami Beethovna (Kreutzerjeva sonata), Manena in Paganinija.

Največ je bilo lani, kakor vsa leta, vo-

katnih koncertov. Učiteljski zbor pod vodstvom g. S. Kumarja je priredil uspešno turnejo po Češkoslovaškem. Dajal je jugoslovanski program, večinoma najmodernejših smeri. Akademski zbor je pel v Belgradu Kogoja in Ravnika, ljubljanska Glasbena Matica je pela v več krajih na deželi: v št. Vidu, Hrastniku, Celju, na Viču, v Mariboru, Ptuju, Ljutomeru, Novemestu, šla je tudi v Zagreb. »Sloga« je priredila cerkven koncert pod vodstvom H. Svetela in dajala skladbe Daviesa, Mallinga in Šantla (staroslovenska maša); v oktobru je napravila cerkven koncert »Ljubljana« pod vodstvom dr. A. Dolinarja, ki je podal poleg Springerja in Gollerja tudi Palestrino in Lassa. Šestnajsto stoletje ima danes na koncertnem odru izreden vzgojni pomen. Zakaj se ta glasba tako malo goji? V marcu je Ljubljanski Zvon (Z. Prelovec) praznoval 25-letnico in izvajal skladbe skoro vseh novejših slovenskih komponistov. Čuli smo dalje sekstet črncev, koncert A. Šublja z zamorskimi duhovnimi pesmimi, Lovšeto z mešanim programom, v maju so imela koncerte društva Grafika, Krakovo-Trnovo, Cankar in Slavec, v avgustu smo čuli Angleže pod vodstvom A. Faggeja z zanimivim staroangleškim renesančnim in baročnim programom. Učiteljski zbor je imenitno napredoval. Hvalevredna je njegova sodobnostna ambicija, skoro vse najnovejše kvalitetne slovenske in hrvaške skladbe nam ta zbor vedno prvi pokaže in raztolmači. Lani smo čuli na njega sporedu Adamiča, Lajovica, Kogoja, Ravnika, Dugana, Grgoševiča, Štolcerja, Papanopula, Žganca in Mokranjca. Moderen francoski program (Ropartz, Castillon, Fabre, Satie, Poulenc, D'Indy, Debussy, Duparc, Milhaud, Despas, Weckerlin) nam je prinesel inteligentni interpret M. Pugelj.

Skladatelji lani niso kaj veliko napravili. Najbolj agilen je bil S. Osterc, ki je tudi vzgojil že svoj naraščaj na konservatoriju. V rokopisu ima celo vrsto kratkih opernih slik, instrumentalnih in vokalnih del. Osterc se zelo sodobno udejstvuje, zlasti formalno, želeti mu je le še duhovnega poglobljenja. Bravničarjeva glasba k Cankarjevemu Pohujšanju se je v Domu in svetu že obravnavala. Kogoj dela novo opero, Adamič pa je pokazal marsikaj presenetljivo

sodobnega v svojih zadnjih a capella zborih. Segel je že po duhovnih tekstih in rabi celo melodični material XVI. stoletja v svojih najnovejših zborih, umno kontrapunktično grajenih, tako da bi človek ne verjel, da je te harmonično sila enostavne skladbe zložil oni »barviti«, pestri Adamič, kakor smo ga poznali prejšnja leta. Njegov Mladinski album bo izborno služil moderni vzgoji. V ostalem smo dobili lani več priredb narodnih pesmi. Med temi zavzemata gotovo prvo mesto Štritofova izdaja za glas in klavir prirejenih Vrazovih in F. Maroltovih Petnajst slovenskih ljudskih za zbor. Ker je Nova muzika lani utihnila, sta objavljala nove skladbe le Cerkveni Glasbenik in pa Zbori Ljubljanskega Zvona.

Opera je pod vodstvom M. Poliča že nekaj let sem kritiki v spotiko. Razmere se prav nič nečijeje izboljšati. Začetkom sezone objavlja lepe programe, katerih pa ne da v celoti nikoli. Sodobnosti iskati v operi, smo se zadnje čase odvadili. Manjka ji kulturne sodobne orientacije, manjka dobrih pevcev, manjka razumevanja naših kulturnih potreb, izmika se s številnimi gostovanji, ki nas ne nauče ničesar, kritika je napram takšni diktaturi še vedno našla gluha ušesa. Treba bo poseči po uspešnejših sredstvih, kakor je pisana beseda kritike, če hočemo kam naprej. Tudi g. intendant ne kaže, da bi hotel ali mogel z energično roko poseči vmes in usmeriti delo kulturno smotreno.

Bilanca nikakor ne kaže, da bi bila odločno aktivna. In vendar mora nov čas pokazati nove ljudi in preobraziti tudi naše glasbeno življenje prav do korenine. Na vseh poljih, na vseh panogah mora vzkleti najprej nova kulturna orientacija, z njo nov umetnostni nazor, našemu času potreben in primeren, potem šele bo konec te čudne stagnacije, iz katere ne moremo nikamor dalje. In vendar moramo Slovenci ravno z glasbo iskati svetovnega uveljavljenja, ker nam na drugih poljih ni tako lahko prodreti v svet in koristiti svetovni kulturi... Dal Bog, da bi bilo letos bolje, da bi se smotreneje uporabljale narodove energije in se usmerile k pravemu cilju! Zato pa treba vzgojiti nove generacije glasbenikov v novem duhu in tej zahtevi mora veljati interes vsakega kulturnega Slovenca.

S. Vurnik